Dodatek do „Biuletynu Duszpasterskiego”

ORGANISTA

ROK XIII VIII 2017 106

PROPOZYCJE PIEŚNI NA SIERPIEŃ 2017 ROKU

	6 sierpnia **Przemienienie Pańskie**
Wejście	Najsłodszy Jezu
Przyg. dar.	Ty, któryś Synem jest Boga
Komunia	Kłaniam się Tobie
Uwielbienie	Upadnij na kolana
Rozesłanie	Chrystus Wodzem

	13 sierpnia **XIX niedziela zwykła**
Wejście	Boże mocny, Boże cudów
Przyg. dar.	Z rąk kapłańskich
Komunia	Oto Święte Ciało Pana
Uwielbienie	Będę Cię wielbił
Rozesłanie	Niech żyje Jezus

	15 sierpnia **Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny**
Wejście	Witaj, Święta i poczęta niepokalanie
Przyg. dar.	Święta Maryjo, biała Lilijo
Komunia	Bądźże pozdrowiona
Uwielbienie	Uwielbiaj, duszo moja
Rozesłanie	Królowej Anielskiej śpiewajmy

	20 sierpnia **XX niedziela zwykła**
Wejście	Złącz, Panie, miłujących Cię
Przyg. dar.	Panie, umocnij wiarę naszą
Komunia	Jam jest Chlebem żywym
Uwielbienie	Skosztujcie i zobaczcie
Rozesłanie	Niechaj z nami będzie Pan

	26 sierpnia **Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej**
Wejście	Jak szczęśliwa Polska cała
Przyg. dar.	Jasnogórska Pani
Komunia	Bądźże pozdrowiona
Uwielbienie	Boga naszego chwalcie
Rozesłanie	Z dawna Polski

	27 sierpnia **XXI niedziela zwykła**
Wejście	Boże lud Twój
Przyg. dar.	O Ty, Przedwieczny
Komunia	Ja wiem, w Kogo ja wierzę
Uwielbienie	Niech z serca płynie pieśń
Rozesłanie	Gwiazdo śliczna, wspaniała

ZAGADNIENIA REJESTRACYJNE

W dziale tym będziemy stopniowo opisywać poszczególne rodzaje głosów organowych, zestawiać różnorodne ich nazewnictwo, przedstawiać możliwości użycia oraz rozwiewać niektóre wątpliwości dotyczące charakterystyki ich brzmienia. Na wstępie warto przypomnieć trzy pojęcia:

- *głos organowy / rejestr / register* – to zbiór piszczałek o zazwyczaj jednakowej konstrukcji i podobnej charakterystyce brzmieniowej w ilości odpowiadającej ilości klawiszy danej sekcji.

- *rejestracja* – sztuka doboru poszczególnych rejestrów w organach tak, by tworzyły homogeniczne i harmonijne brzmienie.

- *chór / rodzina głosów* – umowne uproszczenie ułatwiające rozróżnienie podstawowej przynależności głosów do jednego z czterech tzw. chórów: 1) chóru pryncypałowego 2) chóru fletowego 3) chóru smyczkowego 4) rodziny głosów językowych.

PRYNCYPAŁ

Pierwsze użycie nazwy *pryncypał* w budownictwie organowym datuje się w 1386 rok z okazji zawarcia przez Godefroya de Furnes kontraktu na budowę organów dla katedry w Rouen we Francji. W traktacie Arnauta z ok. 1440 jest on określony jako *duplicia principalia.* Terminologia ta zaczerpnięta jest z dawnej praktyki wykonywania śpiewu, zwanej organum. Traktat *Musica enchiriadis* z IX wieku opisuje średniowieczne *organum* kwintowo-kwartowe i opisuje dwa głosy: *vox principalis* oraz *vox organalis,* który był śpiewany o kwintę czystą lub oktawę wyżej. Miało to swoje odzwierciedlenie w średniowiecznych organach piszczałkowych. Instrumenty w czasach gotyku były budowanie na zasadzie tzw. blokwerków. Polegały one na zestawieniu wielu piszczałek pryncypałowych w jedno. Efektem naciśnięcia klawisza C była równoczesna gra dźwięków C-G-c-g1 itd. Pozostałością do czasów dzisiejszych jest mikstura. W dużym uproszczeniu można rzec, że organy gotyckie składały się z jednego głosu – wielkiej mikstury, natomiast pryncypał był pierwszym głosem, który wyodrębnił się z mikstur. Organista mógł więc włączyć albo sam pryncypał, albo pryncypał z resztą blokwerku. Pierwsza wzmianka o tym fakcie odnotowana jest w roku 1361 w przypadku organów w katedrze w Halberstadt (Niemcy), wybudowanych przez Nikolausa Fabera

W budownictwie organowym kolejne wzmianki mówią o budowanym w 1445 roku przez Adama van Elena głosie o nazwie *dobbel principal* 4` dla seminarium duchownego w Leuven (Brabancja). Wiadomo, że był wykonany z cyny. Z biegiem czasu pryncypał zyskał różnorodne nazwy:

- w Niemczech nazywany był mianem *Flöte* lub *Coppel*
- w Hiszpanii określano go jako *Flautat* oraz *Flautado*
- we Francji znany był jako *Montre*
- w Anglii występował jako *Diapason*

We Francji zaniechano używania nazwy pryncypał już na początku XVII wieku. (cdn.)

Bardzo prosimy o przesyłanie na poniższy adres wszelkich sugestii, uwag i informacji odnośnie biuletynu, jak i życia liturgicznego w parafiach oraz wydarzeń w środowisku organistów. Skład redakcji: D. Kusz OP, M. Peciak – dobór pieśni, E. K. Kasprzycki - dobór pieśni, D. Rzepka – korekta F. Presseisen – red. nacz.

Adres redakcji:
biuletyn.organista@gmail.com
ul. Franciszkańska 3 31-004 Kraków